

I. METODICKÝ ÚVOD

Publikace „*Vybrané ekonomické výsledky malých a středních subjektů ČR v letech 2002 až 2006*“ obsahuje výsledky zpracování ročního statistického šetření v ekonomických subjektech, tříděné podle počtu zaměstnaných osob do velikostních skupin. Hranice pro zařazení je stanovena Zákonem č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, který je v souladu s doporučením Evropské komise z 3.4.1996 (96/280/EC).

V rámci malých a středních subjektů jsou rozlišeny následující velikostní skupiny, v závislosti na počtu **zaměstnaných osob**:

- 1 – 9 (mikropodniky)
- 10 – 99 (malé podniky)
- 100 – 249 (střední podniky).

Údaje v tabulkách jsou rozděleny do dvou částí – souhrnné výsledky za odvětví a podrobnější členění podle subkategorií v průmyslu.

Organizace šetření

Počínaje rokem 1997 bylo roční strukturální šetření připravováno ve spolupráci s francouzským statistickým úřadem INSÉE jako tranzitivní projekt produkčních statistik, tedy společné šetření pro všechna odvětví, zahrnující **tržní činnosti** v odvětvích průmysl, stavebnictví, obchodu a části tržních služeb. Pro činnosti v oblasti zemědělství, lesnictví, peněžnictví a pojišťovnictví jsou organizována samostatná šetření, především z důvodu používání odlišného systému účetnictví, ale zpracovávána stejným způsobem.

Z hlediska institucionálních sektorů národního účetnictví pokrývá společné roční šetření sektor nefinančních podniků S.11, část sektoru finančních institucí S.12 a ze sektoru domácností to jsou zaměstnavatelé a samostatně výdělečně činné osoby S.141 a S.142.

Společný projekt znamená, že existuje jednotné výběrové schéma, společný dotazník a jednotný systém dopočtů. Projekt funguje až do současnosti a je koncipován především jako hlavní zdroj dat pro sestavení národních účtů, což implikuje i metodu výběru respondentů, a to především odvětvové hledisko.

Zpravodajská jednotka, velikost souboru a mutace dotazníků

Základní zpravodajskou jednotkou statistiky je podnikatelský subjekt, tj. právnická nebo fyzická osoba, která má postavení podnikatele. Subjekty jsou rozděleny, bez ohledu na svou hlavní činnost, do dvou skupin:

- fyzické osoby podnikající na základě Živnostenského zákona (a obdobných předpisů)
- právnické osoby, podnikající na základě Obchodního zákona, tedy obchodní společnosti (mezi ně patří i fyzické osoby zapsané v Obchodním rejstříku)

Protože pro tyto dvě skupiny platí předpisy, upravující jejich účetní systém různým způsobem, byly tomu přizpůsobeny i dotazníky.

Výběr je strukturován podle odvětví (dvoumístné kódy klasifikace OKEČ) a velikostních skupin subjektů. Skupina středních a velkých subjektů (s počtem zaměstnanců 100 a více) je šetřena 100 %, ve skupině malých subjektů (10-99 zaměstnanců) je výběr cca 55% a ve skupině mikropodniků (0-9 zaměstnanců) je procento výběru cca 2,6%. Šetření u malých podniků a fyzických osob bylo, a je i v současné době, z kapacitních důvodů nejméně rozsáhlé, což se střetává s požadavkem na podrobná data za tento sektor od externích uživatelů.

Dalším limitujícím faktorem pro jiná požadovaná třídění dat (např. lokální hledisko) jsou i omezení, daná chybějícími zdroji pro doplnění a aktualizaci údajů v Registru ekonomických subjektů,

zejména pokud se týká správného zatřídění vykonávané činnosti do odvětví (OKEČ), místa výkonu činnosti a dokonce informace o tom, zda je zpravodajská jednotka vůbec aktivní. Proto jsou data za jednotlivá léta do určité míry ovlivněna postupným zlepšováním kvality Registru ekonomických subjektů, jako opory výběru. Rovněž postupné získávání informací o převažující činnosti podniků a následné přesuny mezi odvětvími, ovlivnilo výsledky a zejména meziroční porovnatelnost.

Obsah šetření

Fyzické osoby (nezapsané v Obchodním rejstříku) bez ohledu na počet zaměstnanců, byly obesílány formulářem P 4-01.

Právníkové osoby a fyzické osoby, zapsané v obchodním rejstříku (účtující ze zákona v soustavě podvojného účetnictví), byly obesílány výkazem P 5-01 ve třech mutacích, v závislosti na počtu zaměstnanců, a to:

- **mutací výkazu (a)** pro podniky s 0 – 19 zaměstnanci (bez akciových společností),
- **mutací výkazu (b)** pro podniky s 20 – 99 zaměstnanci (včetně akciových společností s počtem zaměstnanců 0 – 99),
- **mutací výkazu (c)** pro podniky se 100 a více zaměstnanci (včetně akciových společností).

METODIKA UKAZATELŮ

Průměrný počet aktivních subjektů jsou ty, které byly aktivní alespoň po část roku. Uváděné počty subjektů jsou počty ze zjišťování, po dopočtu na základní soubor subjektů. V dopočtech je respektován zjištěný stav aktivity subjektů ve výběrovém souboru a je předpokládáno, že shodný stav aktivity je i v základním souboru. Základní soubor je generován z Registru ekonomických subjektů, který obsahuje i subjekty zaniklé, neaktivní v daném období a subjekty, o jejichž aktivitě není nic známo.

Počet zaměstnaných osob zahrnuje **aktivní podnikatele** (pracující majitelé firmy a spolupracující členové domácnosti, pro něž je práce ve firmě hlavní ekonomickou činností) a **zaměstnance**. Počet osob pracujících na dohody o činnosti a na dohody o provedení práce se nezjišťuje a tudíž není obsažen.

Průměrný evidenční počet zaměstnanců (ve fyzických osobách) se vypočítává jako aritmetický průměr průměrného počtu zaměstnanců za jednotlivé měsíce. Do evidenčního počtu zaměstnanců se zahrnují všechny kategorie stálých, sezónních i dočasných zaměstnanců, kteří jsou v pracovním poměru k zaměstnavateli a za svou práci dostávají od zaměstnavatele mzdu.

Průměrný počet zaměstnaných osob na jeden subjekt je propočten jako podíl ukazatelů počet zaměstnaných osob a průměrný počet aktivních subjektů.

Mzdy bez OON obsahují i příjmy společníků a členů družstva, pokud jsou v pracovním poměru ke společnosti a jsou vedeni v evidenčním počtu zaměstnanců. Obsahují i odměny z použitelného zisku nebo z fondů, tvořených ze zisku. Nezahrnují plnění v souvislosti s dohodami o provedení práce nebo o činnosti a odměny členům orgánů společností, tedy plnění osobám, které nejsou zahrnuty v průměrném evidenčním počtu zaměstnanců.

Osobní náklady zahrnují veškeré požitky zaměstnanců, osob na dohodu o provedení práce nebo dohodu o činnosti, včetně příjmů společníků a členů družstev ze závislé činnosti, odměny členům orgánů společností a náklady na zákonné i ostatní sociální pojištění. V soustavě podvojného účetnictví jsou dány rozdílem obrátů strany Má dáti a strany Dal účtů účtové skupiny 52 - Osobní náklady. Obsahují i naturální plnění, pokud jsou součástí mezd. V účetnictví vedeném ve zjednodušeném rozsahu se jedná o součet výdajů na mzdy a platby sociálního a zdravotního pojištění.

Průměrná hrubá měsíční mzda (nominální) na jednoho **zaměstnance** je propočtena z mezd bez ostatních osobních nákladů (OON) a vyjadřuje všechna peněžitá plnění (základní mzdy, osobní příplatky a ohodnocení, prémie a odměny, podíly na hospodářském výsledku a náhrady mzdy), které byly zúčtovány zaměstnancům **v evidenčním počtu** podle příslušných platových a mzdových předpisů.

Výkony jsou vypočteny jako součet tržeb (příjmů) za prodej vlastních výrobků, tržeb za prodej služeb, tržeb za prodej zboží, změny stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby a aktivace, snížený o náklady (výdaje) vynaložené na prodané zboží.

Výkonová spotřeba je součtem nákladů vynaložených na spotřebované nákupy materiálu, energie a ostatních neskladovatelných dodávek.

Účetní přidaná hodnota je vypočtena jako rozdíl mezi výkony a výkonovou spotřebou.

Tržby za vlastní výkony a zboží je součet tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb a tržeb za prodej zboží.

Pořízení dlouhodobého hmotného majetku celkem neobsahuje hodnotu pozemků a ložisek nerostných surovin.

TŘÍDĚNÍ UKAZATELŮ

Třídění podle subkategorií OKEČ

Předmětem **odvětvové klasifikace ekonomických činností** jsou všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Každá položka zahrnuje seskupení stejnorodých činností na příslušném stupni třídění.

Průmyslovým odvětvím se rozumí soubor podnikatelských subjektů, které vyrábějí průmyslové výrobky s obdobným ekonomickým určením, při jejichž výrobě byly použity stejné nebo obdobné druhy materiálů nebo stejné technologické postupy. Do průmyslového odvětví se zahrnuje průmyslová činnost celého podnikatelského subjektu. Vyrábí-li podnikatelský subjekt výrobky patřící do několika odvětví, zařazuje se do toho odvětví, které kvantitativně převažuje.

Odvětvová klasifikace ekonomických činností, platná od 1.1.1992 (OKEČ), člení průmysl na tři základní skupiny (kategorie): Dobývání nerostných surovin, Zpracovatelský průmysl a Výrobu a rozvod elektřiny, plynu a vody. Podrobnější členění pak zahrnuje 17 odvětví (subkategorií).

UPOZORNĚNÍ

V publikaci uvedené ukazatele jsou obsaženy v obou typech statistických výkazů. Výběrový soubor je dopočten na základní soubor **aktivních podniků**.

Meziroční indexy jsou propočteny z běžných cen.

Peněžní údaje v tabulkách jsou uvedeny v mil. Kč. Propočty byly provedeny ze zdrojových dat, která byla v Kč a v tis. Kč. Případný nesoulad mezi propočtenými či sumovanými údaji může být způsoben zaokrouhlením.

Pokud budou data, uvedená v této publikaci (a to i za ukazatele metodicky shodné), porovnávána s daty, zjišťovanými v jiných šetřeních s rozdílnou periodicitou - měsíční či čtvrtletní, nebudou shodná hodnotově. Rozdíly jsou způsobeny stavem registru k datu generování souboru pro šetření, tedy i různým výběrovým souborem, systémem dopočtů na základní soubor a v případě ročních dat i uzávěrkovými operacemi. Tyto operace nejsou zachyceny v měsíčních či čtvrtletních datech, protože účetním obdobím byl kalendářní rok.

Registr osob samostatně výdělečně činných byl aktivován na základě daňových přiznání (administrativních zdrojů) a na základě těchto zdrojů byly provedeny nové propočty na základní soubor.